

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Zuzanna Rudzińska-Bluszcz

BK-VII.0520.37.2025
Warszawa, 18 marca 2025 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 7367 złożoną przez Panią posłankę Dorotę Marek w sprawie *obowiązku alimentacyjnego dzieci wobec rodziców*, która została przekazana przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej do Ministra Sprawiedliwości, uprzejmie przedstawiam następujące informacje.

Ad 1

Podniesiony w interpelacji problem żądania przez rodziców alimentów od dzieci, w stosunku do których rodzice nie wykonywali władzy rodzicielskiej (byli pozbawieni tej władzy albo władza rodzicielska była zawieszona) albo wykonywali ją niewłaściwie (mieli ograniczoną władzę rodzicielską, w tym w szczególności przez umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej) był i jest dostrzegany przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

Należy wskazać, że od 2009 r. zobowiązany (w tym dorosłe dziecko) może uchylić się od wykonania obowiązku alimentacyjnego względem uprawnionego (w tym wobec rodziców), jeżeli żądanie alimentów jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Możliwość taka wynika z art. 144¹ Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (Dz. U. z 2023 r., poz. 2809 ze zm.), dalej „k.r.o.”, wprowadzonego do k.r.o. mocą ustawy z 6 listopada 2008 r. (Dz.U. z 2008 r. Nr 220, poz. 1431), która weszła w życie 13 czerwca 2009 r.

Jednocześnie podkreślić trzeba, że również w uprzednim stanie prawnym (tj. przed 2009 r.) sąd mógł oddalić powództwo o zasądzenie alimentów od dziecka na podstawie art. 5 k.c., na przykład w sytuacji, gdy z roszczeniem alimentacyjnym wobec dziecka występował rodzic pozbawiony władzy rodzicielskiej lub rodzic, który dziecko porzucił lub też dopuścił się innych budzących dezaprobatę czynów przeciwko dziecku czy rodzinie. W tym zakresie warto przywołać stanowisko Sądu Najwyższego przedstawione w uchwale Izby Cywilnej i Administracyjnej z 16 grudnia 1987 r., III CZP 91/86, „*W razie rażąco niewłaściwego postępowania osoby uprawnionej do alimentów, budzącego powszechną dezaprobatę, dopuszczalne jest oddalenie powództwa w całości lub w części ze względu na zasady współżycia społecznego (art. 5 k.c.)*”.

Z nowszych zmian należy wymienić nowelizację art. 928 § 1 pkt 4 i 5 ustawy z 23 kwietnia 1964 - Kodeks cywilny, dalej: „k.c.”, wprowadzoną ustawą z 28 lipca 2023 r. *o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. 2023 poz. 1615). Wskazany przepis normuje przesłanki uznania spadkobiercy za niegodnego dziedziczenia. Nowelizacją z 28 lipca 2023 r. wprowadzono dodatkowe przesłanki umożliwiające uznanie spadkobiercy za niegodnego dziedziczenia, tj.: uporczywe uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego orzeczonego na rzecz spadkodawcy oraz uporczywe uchylanie się od wykonywania nad spadkodawcą pieczy, w szczególności wynikającej z władzy rodzicielskiej. Celem tej nowelizacji było umożliwienie osobie mającej w tym interes prawny (np. pozostałym spadkobiercom), przeciwstawienie się możliwości uzyskania korzyści ze spadku przez osobę niewykonyującą obowiązków wynikających z prawa rodzinnego i zasad współżycia społecznego w stosunku do spadkodawcy, mimo realnej możliwości ich spełnienia.

Ponadto na podstawie ustawy *o zmianie ustawy o pomocy społecznej* z dnia 17 listopada 2021 r. (Dz.U. z 2022 r. poz. 66) zmieniono brzmienie art. 64 ustawy z 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej* (Dz.U. 2004 Nr 64 poz. 593). Zgodnie z tą zmianą, osoby wnoszące opłatę lub obowiązane do wnoszenia opłaty za pobyt mieszkańca domu w domu pomocy społecznej można zwolnić z tej opłaty częściowo lub całkowicie, na ich wniosek, po przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego również jeżeli osoba obowiązana do wnoszenia opłaty wykaże, w szczególności na podstawie dokumentów dołączonych do wniosku, rażące naruszenie przez osobę kierowaną do domu pomocy społecznej lub mieszkańca domu obowiązku alimentacyjnego lub innych obowiązków rodzinnych względem osoby obowiązanej do wnoszenia opłaty.

Dodatkowo na mocy powyższej ustawy zmieniono także art. 64a w ustawie *o pomocy społecznej*, zgodnie z treścią którego osobę obowiązaną do wnoszenia opłaty za pobyt mieszkańca domu w domu pomocy społecznej zwalnia się całkowicie z tej opłaty, na jej wniosek, pod warunkiem że przedstawi prawomocne orzeczenie sądu o pozbawieniu tego mieszkańca władzy rodzicielskiej nad tą osobą i oświadczy, że władza rodzicielska nie została przywrócona lub prawomocne orzeczenie sądu o skazaniu tego mieszkańca za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego popełnione na szkodę osoby obowiązanej do wnoszenia opłaty, jej zstępnego, małoletniego lub pełnoletniego nieporadnego ze względu na wiek, stan psychiczny lub fizyczny rodzeństwa lub jej rodzica, chyba że skazanie uległo zatarciu. Zwolnienia te obejmują zstępną osobę zwolnioną z opłaty za pobyt mieszkańca domu w domu pomocy społecznej. Do daty wejścia w życie powyższych zmian, zwolnienie z opłaty dotyczyło jedynie przestępstwa z użyciem przemocy.

Ad 2

Ministerstwo Sprawiedliwości, jak i powołana przy Ministrze Sprawiedliwości Komisja Kodyfikacyjna Prawa Rodzinnego (<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/komisja-kodyfikacyjna-prawa-rodzinnego>), pracują nad długo oczekiwanymi zmianami w zakresie prawa rodzinnego i opiekuńczego oraz postępowania w sprawach rodzinnych i opiekuńczych. Głównym zadaniem Komisji jest przygotowywanie założeń i ogólnych kierunków zmian w prawie rodzinnym i opiekuńczym oraz opracowywanie projektów aktów normatywnych o podstawowym znaczeniu dla prawa rodzinnego i opiekuńczego.

Podczas prac nad wprowadzeniem kompleksowych zmian w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym, analizowany będzie także przedstawiony w interpelacji problem.

Ad 3

Z danych Ministerstwa Sprawiedliwości wynika, że w 2024 r. zapadło 331 prawomocnych orzeczeń w sprawach z powództwa rodziców o zasądzenie alimentów od dzieci, w tym 72 sprawy dotyczyły zasądzenia alimentów po raz pierwszy, 167 dotyczyło zmiany wysokości alimentów, zaś w 92 sprawach zawarto ugodę.

Jednocześnie Ministerstwo Sprawiedliwości nie prowadzi analiz w zakresie skutków społecznych i emocjonalnych takiego zjawiska.

Ad 4

Zgodnie z odpowiedzią na pytanie nr 1, osoba będąca stroną w sprawie o alimenty może podnieść zarzut, że żądanie alimentów jest niezgodne z zasadami współżycia społecznego powołując się na art. 144¹ k.r.o. (a pomocniczo także na art. 5 k.c.).

Z wyrazami szacunku

Zuzanna Rudzińska-Bluszcz
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/